

روند توسعه صنعتی ژاپن (۲):

ویژگیهای صنایع

۴ - تولید آهن و فولاد در ژاپن

تولید فولاد ژاپن طی دهه ۱۹۷۳ الی ۸۳ بطور چشمگیری کاهش داشته است. در سال ۱۹۸۳ تولید آهن و فولاد ژاپن ۱۱ درصد پائین تر از سطح سال ۱۹۸۰ بود. لیکن طی سال ۱۹۸۴ و ۱۹۸۵ بهبود حاصل گشت بطوری که تولید فولاد طی این سال ها به ترتیب بمیزان ۱۰/۳ درصد و ۲/۱ درصد افزایش یافته است. ظرفیت بهره برداری صنایع حدود ۱۴ درصد در سال ۱۹۸۳ پائین آمد، همچنین کارایی نیروی کار حدود ۲/۵ درصد علیرغم وجود نیروی کار فراوان کاهش داشت. از سال ۱۹۸۴ میزان تولید آهن و فولاد بیش از ۱۰ درصد افزایش یافت و سوددهی سرمایه و نیروی کار را در عمل افزایش داد. لکن صادرات بیشتر، بویژه به چین و آمریکا دلیل عمده ای برای این افزایش بود. بهرحال ژاپن یکی از کشورهای عمده تولید کننده فولاد می باشد و صنعت ژاپن تأمین کننده عمده صادرات آن کشور می باشد.

بنظر می رسد صادرات فولاد ژاپن در سال ۱۹۸۶ برای اولین بار طی ۴ سال گذشته به سطحی پائین تر از ۳۰ میلیون تن تنزل یافته باشد. علت این کاهش رانیز کم شدن حجم صادرات فولاد ژاپن به چین و آمریکا ذکر نموده اند. یادآوری میشود میزان تولید و صادرات فولاد ژاپن در سال (۸۵) با اندکی کاهش نسبت به سال ۸۴ به ترتیب ۱۰۵/۲ و ۳۵/۸ میلیون تن گزارش شده است.

همین مقامات صنعتی افزایش تقریباً ۴۰ درصدی نرخ برابری ین در مقابل دلار را علت کاهش صادرات فولاد ژاپن می دانند. صادرات فولاد در سال ۱۹۸۶ در حدود ۲۹/۹

میلیون تن خواهد بود که تقریباً ۵/۴ میلیون تن نسبت به سال ۱۹۸۵ کاهش نشان می دهد. همچنین پیش بینی میشود صادرات فولاد ژاپن به آمریکا به حدود ۳/۸ میلیون تن برسد که بیانگر کاهشی معادل ۱/۴ میلیون تن در مقایسه با سال گذشته می باشد.

چین در سال ۱۹۸۶ شدیداً از میزان واردات فولاد خود از ژاپن کاسته و علت عمده آن کاهش جدی ذخائر ارزی در نتیجه تنزل شدید بهای نفت گزارش شده است. واردات چین در حدود ۹/۳۶ میلیون تن تخمین زده میشود.

صادرات به عربستان سعودی و سایر کشورهای تولید کننده نفت در خاورمیانه در حدود ۲۵ درصد نسبت به سال ۱۹۸۵ کاهش نشان می دهد.

تولید فولاد ژاپن در سال مالی ۱۹۸۶ بعلت کاهش تقاضا در داخل و خارج به پائین ترین حد خود در ۱۵ سال اخیر رسید. بنظر میرسد در سال مالی ۱۹۸۶ کل تولید فولاد حدود ۹۵/۳۸ میلیون تن بوده است که ۸ درصد از تولید ۱۰۳/۷۵ میلیون تنی در سال مالی ۱۹۸۵ کمتر است، همچنین شرکت فولاد نیبون که بزرگترین تولید کننده فولاد در سطح جهان است اعلام کرده که در نظر دارد طی ۴ سال آینده ۴ کوره خود را تعطیل نماید و نیروی کار خود را تا ۳۰ درصد کاهش داده و از سطح فعلی ۶۵ هزارتن به ۴۵ هزارتن برساند.

افزایش ارزش ین در مقابل دلار دلیل عمده وخامت عملکرد مجتمع های فولاد سازی ژاپن اعلام شده است. هر ۶

مجتمع عمده فولاد سازی ژاپن پیش بینی می کنند که در سال مالی جاری با کاهش میزان فروش روبرو می گردند و مجتمع سومیتو مومنتال انتظار دارد که حتی با زیان مواجه گردد.

پیش بینی های مربوطه همزمان با ارائه نتایج عملکرد سال مالی ۸۶ - ۸۵ که بعد از بهبود نسبی سال مالی ۸۵ - ۸۴ مجدداً مبین وخامت وضع است اعلام شد. هر ۶ مجتمع عمده فولاد سازی ژاپن در نیمه دوم سال مالی گذشته اکتبر ۱۹۸۵ تا مارس ۱۹۸۶ در مقایسه با نیمه نخست آن ماههای آوریل تا سپتامبر ۸۵ با کاهش میزان فروش مواجه گردیدند و همگی بر این انتظارند که با زهم با کاهش بیشتری روبرو شوند همچنین افزایش ارزش بن در مقابل دلار نه تنها منجر به کاهش صادرات مستقیم فولاد ژاپن گردیده بلکه میزان تحویل داخلی فولاد، صنایعی نظیر مهندسی برق را که فعالیت صادراتی دارند نیز دچار کاهش ساخته است. هر ۶ مجتمع عمده فولاد سازی ژاپن پیش بینی میکنند که سطح سوددهی آنها مجدداً دچار کاهش شود چرا که ارزش برابری در نیمه اول سال مالی ۱۹۸۶ و نیز احتمالاً در نیمه دوم آن همچنان در سطحی بالا باقی خواهد ماند. مسئولین مجتمعهای نامبرده مدعی اند که تقویت بن باعث شده که آنها از لحاظ سطح قیمت فرآورده های فولاد متضرر گردند و این امر توسط کاهش هزینه مواد اولیه وارداتی خنثی نشده است.

بر اساس گزارشهای منتشره از سوی فوجی بانک میزان تولید آهن و فولاد ژاپن طی سال ۱۹۸۶ در حدود ۵/۵ درصد تنزل خواهد یافت.

کاهش میزان فروشهای صادراتی بالا بودن ارزش برابری بن و کاهش سطح تقاضای داخلی برای فولاد تماماً موجب خواهد شد تا سطح تولید فولاد ژاپن در سال جاری همچنان کاهش یافته و به حدود ۹۸ میلیون تن بالغ گردد. دست اندرکاران فولاد سازی ژاپن بخصوص مجتمع های بزرگ فولاد سازی هم اکنون درگیر مسائل و مشکلات صنعت فولاد و بازار مربوطه هستند که از سال ۱۹۸۵ آغاز شده است.

در سال ۱۹۸۶ سطح قیمتهای فولاد میزان سوددهی مجتمعهای تولید کننده نیز دچار کاهش گشت. همچنین

در سال ۱۹۸۶ وضعیت بازارهای صادراتی نیز به میزان چشمگیری روبه وخامت رفت زیرا که تحدید داوطلبانه صادرات فولاد ژاپن به آمریکا همچنان تداوم یافت. صادرات فولاد ژاپن در سال ۱۹۸۶ برای اولین بار از سال ۱۹۸۲ به سطحی کمتر از ۳۰ میلیون تن تنزل یافت و معادل ۴۹/۹ میلیون تن رسید که ۳/۴ مدهو از تن کمتر از رقم مذکور در سال ۸۵ بود. علت این امر افزایش ارزش برابری بن و کاهش صادرات به آمریکا و چین نسبت داده شده است.

از سوی دیگر سطح فروشهای ژاپن به چین که در حال حاضر از جمله بازارهای عمده صادراتی فولاد ژاپن محسوب میشود شدیداً کاهش می یابد. بطوریکه انتظار میرود کل میزان صادرات مذکور ۹/۳ درصد تنزل یابد - در حالیکه این رقم در سال ۱۹۸۵ تنها ۱/۹ درصد کاهش یافته بود.

دلیل عمده وخامت وضعیت آهن و فولاد در ژاپن در سال جاری همانا کاهش سطح تقاضای داخلی برای فولاد، افزایش ارزش برابری بن و کاهش میزان صادرات فرآورده های فولاد به چین است. همچنین انتظار میرود که صنایع ماشین سازی و الکتریکی ژاپن به دلیل کاهش میزان صادرات که آنها معلول افزایش ارزش برابری بن می باشد مقدار کمتری فرآورده های فولاد خریداری نمایند. در این میان تنها نقطه روشن مربوط به صنعت ساختمان و راه سازی می باشد که به دلیل افزایش میزان هزینه های دولتی با وضعیتی مطلوب روبرو است.

وزارت تجارت بین المللی و صنایع ژاپن همچنین پیش بینی میکنند که دست اندرکاران فولاد سازی این کشور مبادرت به کاهش میزان تولیدات بنمایند که این امر از یک سو جهت کاهش سطح ذخایر فولاد و از سوی دیگر جهت افزایش قیمتها که در ماههای اخیر سیر نزولی داشته اند صورت می گیرد و هدف این است که سطح ذخایر به ۷/۱ میلیون تن کاهش داده شود.

اخیراً صنایع فولاد کاواساکی ژاپن با صدور اعلامیه کاهش تعداد کارگران شاغل در این صنایع را که به زودی انجام می شود اعلام نمود. تعداد کارگران این صنایع از ۲۶ هزار تن

استفاده از نفت را متوقف نمودند. نیروگاه‌های بنام (Top Recovery Pressure Turbu Lines) TRT که مولد الکتریسیته می‌باشند از توربین‌هایی که بوسیله گاز تحت فشار بالای کوره‌ها بدست آمده‌اند به حرکت در می‌آیند. این نوع نیروگاهها برای اولین مرتبه در کوره شماره ۲ نیروگاه مینروشیما مربوط به کارخانه فولاد کاوازاکی در سال ۱۹۷۳ برپا شد. از آن تاریخ تاکنون نیروگاههای مشابهی بوجود آمده‌اند تا اینکه در پایان ماه مارس سال ۱۹۸۰ این تعداد به ۲۹ واحد رسید که مجموع ظرفیت آن بالغ بر ۳۲۰ هزار کیلووات می‌باشد.

برطبق آمار ارائه شده از سوی فدراسیون آهن و فولاد ژاپن میزان تولید فولاد خام ژاپن در سال ۱۹۸۵ به ۱۰۵/۲ میلیون تن بالغ گردید که در مقایسه با تولید ۱۰۵/۶ میلیون تنی سال ۱۹۸۴ مبین کاهش اندکی است. فدراسیون مذکور کاهش مربوطه را معلول تحرك كم میزان تقاضا در نیمه دوم سال، کاهش سطح صادرات بدلیل افزایش ارزش برابری بین و محدود شدن میزان فروش به ایالات متحده ذکر می‌نماید. طبق جدول شماره (۱) کاهش میزان تولید فولاد در سال ۱۹۸۵ به علت مواردی که ذکر شد، نشان داده شده است.

جدول شماره (۱) - میزان تولید فولاد خام

واحد: میلیون تن					
سال	۱۹۸۱	۱۹۸۲	۱۹۸۳	۱۹۸۴	۱۹۸۵
	۱۰۱/۷	۹۹/۵	۹۷/۲	۱۰۵/۶	۱۰۵/۲

ترقی بین در ژاپن، بازسازی صنایع ژاپن از جمله فولاد را تسریع کرد، اولین مسئله این بازسازی، استخراج زغال سنگ بود. تابستان سال ۱۹۸۶ شرکت‌های فولاد به قیمت‌های زغال سنگ داخلی که سه برابر قیمت‌های زغال وارداتی بود اعتراض کردند. شاید در مورد زغال سنگ این امر مهم نباشد ولی ژاپن نمی‌تواند صنایع عمده‌ای را که محرك اقتصادش هستند از جمله فولاد را رها کند. صنعت فولاد بیش از همه صنایع در معرض خطر است فولادسازان ژاپن ممکن است در سال مالی ۱۹۸۷ حدود ۲/۲ میلیارد دلار ضرر کنند، و در نتیجه آنها بفرق افتاده‌اند که رقابت پذیر بشوند. در فوریه

در حال حاضر به ۲۱ هزار نفر در اوایل سال ۱۹۸۹ کاهش می‌یابد. صنایع فولاد کاواساکی از نظر اهمیت در میان سایر صنایع فولاد ژاپن از نظر اهمیت در میان سایر صنایع فولاد ژاپن در ردیف چهارم قرار دارد. همچنین صنایع فولاد نیون که عمده‌ترین و مهم‌ترین واحد صنعتی در میان سایر صنایع فولاد ژاپن محسوب می‌شود، اعلام کرد که از میزان کارگران شاغل در این صنایع خواهد کاست. صنایع فولاد نیون اعلام داشته است که ۴۶ هزار کارگر از این صنایع تا ماه مارس سال ۱۹۹۰ میلادی به ۱۹ هزار نفر کاهش می‌یابد و همچنین ۵ واحد از ۱۳ کوره تولید صنایع فولاد نیون ظرف دو سال آینده قرار است تعطیل گردد. پیش از این صنایع فولاد کوب و سومیتومال نیز به اعلام تصمیم مشابه در این رابطه دست زده‌اند. علت تصمیم به کاهش کارگران در این واحدها به بالا رفتن ارزش برابری بین در برابر دلار نسبت داده شده است. این مساله به روند صادرات فولاد ژاپن لطمه وارد ساخته است.

بر اساس بررسی اخیر فدراسیون آهن و فولاد ژاپن صنعت فولاد ژاپن نسبت به صنایع مشابه در کشورهای اروپایی و آمریکایی در سال ۱۹۷۹ به مراتب انرژی کمتری برای تولید هر واحد از محصول اولیه مصرف نموده است. در حقیقت مصرف ژاپن در دنیا کمترین بوده است و این موهون کوشش زیادی است که بمنظور صرفه جویی در انرژی توسط صنعت فولاد از شروع اولین بحران نفت بعمل آمده است.

مطلبی که مورد توجه منابع فدراسیون قرار گرفته است این است که توفیق صنعت در کاهش هزینه‌های انرژی سهم بزرگی برای محصولات فولاد ژاپن در بازار جهانی فراهم نموده است.

صنعت فولاد ژاپن بطور مؤثری مصرف انرژی برای هر تن از محصول را بکمک کوشش‌های فراوان تقلیل داده است. مقاصد اصلی صنعت فولاد از صرفه جویی در انرژی، بکار بردن منابع انرژی بجز نفت در کوره‌های بلند - تولید نیرو با استفاده از گاز تحت فشار بدست آمده از کوره‌های بلند و نیز استفاده از سیستم قالب‌ریزی زنجیره‌ای می‌باشد. سوخت‌هایی نظیر زغال سنگ و LNG جانسین نفت شده‌اند. در سال ۱۹۸۰ از ۴۴ واحد کوره بلند مشغول بکار ۳۰ کوره

۱۹۸۷ آنها اعلام کردند که قرار است ظرف سه سال آینده چهل هزار شغل را کاهش و شش کوره از ۳۸ کوره ذوب آهن را تعطیل کنند. مقامات ژاپن تصدیق می کنند که کشورهای تازه صنعتی شده به فروش فولاد ژاپن صدمه زده اند. اما مقامات ژاپن معتقدند که توسعه سریع اقتصاد این کشورها مانع از آن خواهد بود که در آینده نزدیک صادرکننده عمده فولاد بشوند. علاوه بر آن این کشورها هنوز نمی توانند فولاد مرغوب مورد استفاده اتومبیل سازان را تولید کنند. معهدا کارشناسان برآورد می کنند که در سال ۹۰ تولید فولاد از حداکثر ۱۰۵ میلیون تن در سال ۱۹۸۵ به ۸۰ میلیون تن کاهش خواهد یافت و صادرات فولاد به نصف صادرات سال ۸۵ که ۳۴ میلیون تن بود، تنزل خواهد کرد.

هر چند شرکتهای فولاد می گویند تقلیل دادن تعداد کارگر و صرفه جویی در هزینه مجددا سود عاید آنها خواهد کرد اما برای درازمدت در رشته هایی چون کامپیوتر، ساختمان، مشاوره در مهندسی سرمایه گذاری می کنند. نیپون استیل بزرگترین شرکت فولاد ژاپن می خواهد سهم فولاد را در درآمد شرکت از ۸۰٪ کنونی بمیزان قابل ملاحظه ای کاهش دهد. نیپون کوکان دومین شرکت بزرگ فولاد ژاپن و صاحب ۵۰٪ نشنال استیل آمریکا در سال ۱۹۸۶ کارخانه گریت وسترن سیلیکان را که سازنده مواد اولیه نیمه هادیهاست از جنرال الکتریک خرید.

۵- صنایع کشتی سازی ژاپن

صنایع عمده ژاپن شامل کشتی سازی، صنایع موتورسازی، الکترونیک، ابزارهای ماشینی می باشد. ژاپن بزرگترین سازنده کشتی در جهان است، علیرغم رقابت در کشورهای صنعتی نظیر کره جنوبی هنوز تا حدودی ژاپن توانسته این مقام را حفظ نماید. عواید صادراتی این صنعت برای ژاپن بسیار مهم می باشد بهر حال تقاضای جهانی کشتی در دهه اخیر پائین بوده است. نظیر صنعت فولاد، کشتی سازی نیز در ژاپن به عنوان صنعتی که اقتصاد توانایی وابستگی به آن را ندارد مطرح شده است رکود خطوط کشتیرانی (Sankyo) این امر را بیشتر آشکار ساخته است.

شرکت کشتیرانی سانکو در اوایل بنظر غیر قابل شکست می آمد. این شرکت بزرگترین خط کشتیرانی ژاپن می باشد و توسط سه بانک بزرگ ژاپن که در آن سهم داشتند حمایت میشد. این بانکها علاوه بر آنکه به شرکت سانکو وام می دادند در رهبری آن نیز سهم بودند، سانکو نهمین شرکت بزرگ تجارتي ژاپن بود، پیوندهای سیاسی سانکو با مقامات بانکی و سیاسی ژاپن در مورد رشك سایر رقبا بود، در ۱۳ اوت ۱۹۸۵ این شرکت زیر بار ۴/۲ میلیارد دلار بدهی کمر خم کرد و ورشکست شد. ورشکستگی سانکو بزرگترین شکست تجاری ژاپن بعد از جنگ دوم جهانی می باشد، علیرغم سیاست بلند مدت در مورد سازماندهی مجدد صنعت کشتی سازی در کارخانه های مجرب و گسترش این صنعت، صنعت اتومبیل سازی عمده ترین منبع کسب عواید صادراتی ژاپن می باشد. تقویت ین در مقابل دلار و رکود توسعه اخیر در بازار چین برای تولید کنندگان اتومبیل در سال ۱۹۸۶ شانس بهرراه داشته است.

بعضی مفسران چنین اظهار نظر می کنند که امسال اگر چنانچه ین تنزل نماید و تقاضای داخلی بتواند افزایش یابد تولید اتومبیل های ژاپن ممکن است ثابت بماند یا حتی کاهش یابد. در سال ۱۹۸۵ حدود ۲۰ درصد از اتومبیل هایی که در آمریکا بفروش رفت ساخت ژاپن بود و ۴۵ درصد از اتومبیل های ساخت ژاپن به آمریکا صادر شد اکثر صنعتگران ژاپنی کوشش می نمایند که خریداران اتومبیل را در خود ژاپن به خرید تشویق نمایند.

در سایر بازارها، تولیدات یوگسلاوی و کره با ژاپن رقابت می نمایند. در سال ۱۹۸۶ دو کمپانی ژاپنی يك سفارش ۱۵ میلیاردی یعنی معادل ۹۷/۵ میلیارد دلار برای ساخت يك کارخانه تولید اسید استیک در شوروی دریافت کردند. کمپانی مهندسی و کشتی سازی میتسویی و شرکت تجاری ماروینی که مشترکاً مناقصه این کارخانه را برده اند گفتند که دریافت این سفارش توسط آنها علیرغم انصراف شوروی در تأسیس چهار کارخانه پتروشیمی است که ژاپن آنها انتظار برنده شدن مناقصه آنها را داشته اند بر اساس این قرارداد که با شرکت دولتی واردات ماشین و تکنولوژی شوروی منعقد شده است

اجازه دهد خودشان جنگنده تازه‌ای بسازند نه اینکه از آمریکا بخرند. اکنون میتسویشی پیمانکار اصلی برنامه موشک‌های فضایی ژاپن است.

۶ - صنایع الکترونیک ژاپن

صنایعی که در ژاپن بیشترین رشد، با ارزش افزوده بالا را ارائه داشته‌اند عبارتند از صنایع الکترونیک و ماشین آلات پرارزش، صاحبان صنایع مصنوعات الکتریکی بتدریج از تولید اقلام مصرفی فاصله می‌گیرند و به سوی تولیدات صنعتی نظیر لوازم دفتری کامپیوتر و آدم آهنی می‌روند. بنابراین شرکت‌های ژاپنی احتمال دارد که در مورد کالاهای الکترونیک مصرفی حاکمیت خود را در بازار جهانی ادامه دهند. متسوشیتا تولیدکننده عمده محصولات الکترونیک مصرفی در جهان است و صنایع الکترونیک ژاپن دومین رتبه را در جهان دارا می‌باشند.

سازندگان ژاپنی لوازم الکترونیک مصرفی، که ظرف دهه گذشته بر بازار جهان تسلط داشته‌اند اکنون با رقبای ارزان فروش مواجه شده‌اند. سازندگان وسایل صوتی مانند آیواآکایی و سانئو، پرسنل خود را کاهش داده و بخشی از کارخانه‌شان را به مالزی و دیگر کشورهای تازه صنعتی شده انتقال داده‌اند شرکت ماتسوشیتا که با ۲۱ میلیارد دلار فروش در سال ۸۵ بزرگترین سازنده لوازم الکترونیک مصرفی محسوب می‌شود در نظر دارد ۲۵ درصد تولیدش را تا سال ۱۹۹۰ به کارخانجات خارج از ژاپن منتقل کند. اما برای اولین بار پس از ۱۱ سال تولید فرآورده‌های الکترونیکی ژاپن ۰/۲ درصد یا ۱۷۹۰۰ میلیاردین برابر با ۷۳۰ میلیارد فرانک در سال ۱۹۸۶ کاهش یافت.

تولید ابزارهای اطلاعاتی و ارتباطی ژاپن ۸ درصد افزایش یافته است، لیکن تولیدات فرآورده‌های داخلی تلویزیون ماگنتوسکوپ بویژه به دلیل یک کاهش قابل توجه ۲۴/۷ درصدی در صادرات ۸/۹ درصد کاهش یافته است. مقامات ژاپنی افزایش ارزشین را دلیل این کاهش ذکر کرده‌اند لیکن از سال آینده یک افزایش ۶/۲ درصدی در تولیدات مذکور در ژاپن پیش‌بینی شده است.

دو کمپانی ژاپن تا سال ۱۹۸۹ کارخانه‌ای با ظرفیت تولید سالانه ۱۵۰۰۰۰ تن اسید استیک در منطقه نویمینومسک بین دریای سیاه و دریای خزر خواهند ساخت به گفته مقامات مربوط با کنسرسيوم میتسویی و ماروینی این دو کمپانی ابتدا سفارش مذکور را بطور غیر رسمی در پائیز گذشته دریافت کردند اما به دنبال حدود ۳۰ درصد بالا رفتن ارزش برابری این نسبت به دلار طرف شوروی خواستار تغییر در نوع ارز پرداختن از دلار به ین شد و از آن زمان مذاکره میان دو طرف ادامه داشته است.

اما با وجود تمام این مسایل کارخانجات کشتی سازی ژاپن حتی آنهایی که از موقعیت خوبی برای رقابت با رقبای اروپایی برخوردارند خالی شده است. در واقع کمپانی تولید کشتی میتسویی تنها ۳۰ درصد از ظرفیت خود را به ساخت کشتی اختصاص داده است و بقیه امکانات خود را در فعالیتهای جدید، به ویژه در زمینه تکنولوژی جدید اطلاعاتی متمرکز ساخته است. کشتی سازی ژاپن با همه شهرتش اکنون رو به تنزل می‌رود. چون کره جنوبی وارد میدان شده ممکن است تولید ژاپن در سال ۹۰ به ثلث تولید ۹/۳ میلیون تن برسد که در سال ۸۴ ژاپن را سرآمد ممالک کشتی ساز جهان ساخته بود. یکی از نشانه‌های سختی دوران برای ژاپن این است که شرکت‌های ژاپنی با وجود غرور ملیشان کشتیهای جدید را از کره سفارش می‌دهند. کشتی سازان می‌گویند با تولید کشتیهای پیچیده تر مثل کشتی حمل گاز طبیعی می‌توانند موجودیت خود را حفظ کنند اما لازمه این کار برکنار داشتن کره‌ایها است که بسیاری از وسایل و تکنولوژی خود را از ژاپن می‌خرند.

کشتی‌سازانی مانند میتسویی که استعداد تولید کالاهای متنوع را دارند سعی می‌کنند رشته‌های تکنولوژی پیشرفته را تقویت کنند. از ۱۴ میلیارد دلار فروش میتسویی در سال ۸۵ پانزده درصد به بخش نوپای هوافضانوردی آن تعلق داشت. یکی از کارهای این بخش ساختن جنگنده‌های اف ۱۵ برای نیروهای مسلح ژاپن است که با پروانه شرکت آمریکایی مکدانل داگلاس تولید میشود. میتسویی و سایر شرکت‌های بزرگ ژاپنی می‌خواهند سازمان دفاع به آنها

شرکت صنایع الکترونیک «اوکی» یکی از شرکت‌های پیشرفته ژاپنی در زمینه وسایل ارتباطی در سپتامبر ۱۹۸۷ اعلام کرد که موفق به ساخت سیستمی شده است که می‌تواند با خواندن متنهای ژاپنی آنها را بطور خودکار به انگلیسی ترجمه نماید. سیستم مذکور شامل يك هوش مصنوعی بصورت نرم افزار کاربردی در کامپیوتر يك ایستگاه کار کامپیوتری و يك دستگاه شکل خوان نوری است که بطور مجموع می‌تواند در هر ساعت ۶ هزار کلمه چاپی ژاپنی را به انگلیسی ترجمه نماید ضمن اینکه سرعت ترجمه آن با منطقی بودن جملات مورد ترجمه ارتباط مستقیم دارد. دستگاه شکل خوان نوری، می‌تواند با تاباندن نور بر کلمات ژاپنی و دریافت بازتاب آنها این کلمات را تفکیک نماید. آنگاه ایستگاه کار کامپیوتری با مراجعه به لغت نامه درونی خود که از قبل برنامه‌ریزی شده و به حافظه آن داده شده و مقایسه خواننده‌های دستگاه شکل خوان نوری مترادف‌های انگلیسی آنها را می‌یابد، اوکی برای دستگاه هوش مصنوعی این سیستم ۱/۲ میلیون ین معادل ۴۹۵۰ دلار و برای ایستگاه کار کامپیوتری ۱/۹ میلیون ین معادل ۷۸۳۵ دلار قیمت گذاشته است ولی هنوز در مورد قیمت شکل خوان نوری تصمیمی نگرفته است.

سازندگان ژاپنی کامپیوتر در خارج از کشور موفقیت زیادی نداشته‌اند چون قسمت عمده بازار در دست آی.بی.ام است. ژاپنیها به ۲۰ تا ۲۵ درصد بازار کامپیوتر اصلی قناعت کرده‌اند و تقریباً همین نسبت را در فروش کامپیوترهای شخصی بدست آورده‌اند اما در بازار کوچک ولی مهم سوپر کامپیوتر پیشرفت داشته‌اند و ممکن است در میدان کامپیوترهای اصلی موفقیت نشان دهند مهارت ژاپنیها در تولید و بازاریابی می‌تواند بار دیگر آنها را در این عرضه نیرومند سازد.

* - صنایع شیمیائی:

صنایع شیمیائی موقعیت خوبی در دهه ۱۹۶۰ هنگامی که انرژی ارزان بود داشت. در دهه ۱۹۷۰ دو افزایش عمده در قیمت نفت وجود داشت و رقابت کشورهای صنعتی منجر به کاهش برتری رقابتی ژاپن در محصولات شیمیائی گردید

لیکن این امر اساس صنعتی آن کشور می باشد و علیرغم مشکلات صنعتی، تولیدات شیمیائی ژاپن در سال ۱۹۸۵ حدود ۲۱/۷ درصد بیشتر از سال ۱۹۸۰ بوده است. نگرانی عمده صنعت ژاپن در مورد کارخانه‌های جدید پتروشیمی در عربستان سعودی، کانادا و سایر کشورها بویژه در آسیای جنوب شرقی که هزینه تولیدات پائین است می‌باشد. پتروشیمی ضعیف‌ترین بخش صنعت آن کشور است. جدول شماره (۲) شاخص عمده تولیدات شیمیائی ژاپن نسبت به سال ۱۹۸۰ و همچنین میزان صادرات و واردات آن کشور را نشان میدهد.

در زمینه صنعت کاغذ و خمیر کاغذ انتظار میرفت که سال ۱۹۸۶ سالی باشد که در آن این صنعت بیش از پیش با وضعیت شدید مدیریت روبرو باشد. بدلیل کاهش نرخ رشد تولید ناخالص ملی به میزان ۲ الی ۳ درصد که ناشی از رکود در سرمایه‌گذاریها و صادرات میباشد، رشد تقاضا برای کاغذ و خمیر کاغذ تقلیل خواهد یافت. رقابت فزاینده ای از سوی خمیر کاغذ و کاغذ وارداتی، بدلیل کاهش روزافزون ارزش برابری دلار و نیز ۲۰ درصد کاهش در تعرفه‌های گمرکی ژاپن برای گشودن بازارهای این کشور بر روی واردات وجود خواهد داشت.

صنایع تولید کننده کاغذ و خمیر ژاپن همچنین نگرانند که مسئله مالیات بر آب مورد نیاز این صنایع، میتواند منجر به افزایش هزینه‌ها گردد. این مسئله میتواند ناشی از عقاید وزارت ساختمان و آژانس جنگلداری باشد که برای تهیه پول برای خود باعث تحمیل مالیات به استفاده کنندگان از آب بمنظور ساختن سدها و احیاء مجدد منابع جنگلی گردیده‌اند. در مورد مناسبت اعمال این اقدامات قرار بود تا پایان سال ۱۹۸۵ تصمیم‌گیری شود. اگر این اقدامات با اجرا در آید. تأثیر طرح وزارت ساختمان تنها بر روی صنایع سازنده خمیر کاغذ و کاغذ سالانه به حدود ۱۰ میلیارد خواهد گردید.

در مورد سرمایه‌گذاریهای جدید در صنایع کاغذسازی ژاپن دو نکته قابل توجه میباشد. اول از بین بردن مازاد ظرفیت تولید به استثناء تولید کاغذ، روزنامه و دستمال

کاغذی تا سی ام سپتامبر سال ۱۹۸۶ و از بین بردن مازاد ظرفیت مقوای قوطی سازی تا سی ام ژوئن سال ۱۹۸۷. دوم شرکت‌هایی که در این برنامه تجدید ساختار شرکت دارند از سرمایه‌گذاری بروی ماشین آلات جدید، مگر در مواردی که این ماشین آلات جایگزین ماشین آلات از رده خارج شده بود و یا برای نوسازی طبق قوانین باشد، ممنوع میباشند. البته ایجاد کارخانجات جدید کاغذ اندود آزاد است.

جدول شماره (۲) شاخص عمده صنایع شیمیائی نسبت به سال ۱۹۸۰

شرح	سال	۱۹۸۲	۱۹۸۳	۱۹۸۴	۱۹۸۵
تولید ظرفیت قابل استفاده صادرات (میلیارد دلار) واردات (میلیارد دلار)	۱۰۲/۴	۹۰/۹	۱۰۸/۸	۱۱۷/۹	۱۲۱/۷
	۶/۳۶	۶/۹۸	۶/۶۸	۷/۶۲	۷/۷۰
	۶/۸۲	۷/۲۱	۸/۳۵	۸/۰۷	

۸- صنایع نساجی ژاپن:

صنعت نساجی ژاپن موقعیت خوبی را در بین صنعت طی دهه ۱۹۵۰ اشغال نموده بود. بهر حال امروزه منسوجات ژاپن سهم عمده‌ای از تولیدات صنعتی را تشکیل میدهد و تولیدات نساجی سریعاً در اوایل دهه ۱۹۸۰ با توجه به رقابت کشورهای آسیائی جنوب شرقی و سایر مناطق، کاهش داشت.

طی جدول شماره (۳) شاخص عمده تولیدات صنایع نساجی را نسبت به سال ۱۹۸۰ نشان میدهد.

افزایش ارزش برابری این ژاپن موجب کاهش ارزش صادرات منسوجات به میزان ۷ درصد و الیاف به میزانی بیست و یک درصد در سال گذشته شده است. این مسئله بر بازار داخلی ژاپن نیز تأثیر گذاشته است بطوریکه پیش‌بینی شده است تقاضای بازار داخلی ژاپن برای منسوجات در سال ۱۹۸۶، ۵ درصد و سطح صادرات ۷ درصد نسبت به سال ۱۹۸۵ کاهش داشته باشد. همچنین پیش‌بینی شده است که حجم تولیدات منسوجات و البسه این کشور در نتیجه این امر ۷ درصد کاهش یابد.

اقتصاد ژاپن از رشد اندک ناشی از تقلیل سطح تقاضا برای کالاهای صادراتی رنج میبرد. طی سال ۱۹۸۵ سرمایه‌گذاری در بخش صنایع منسوجات علیرغم افزایش ۴۰ درصدی آن در سال ۱۹۸۴ کاهش یافت.

اخیراً ژاپن عضویت خود را در موافقتنامه توسعه تجارت و صنایع نساجی جهان اعلام کرد. موافقتنامه عمومی توسعه تجارت و صنایع پارچه بافی جهان در سال ۱۹۷۴ برای مدت ۵ سال میان چند کشور امضاء شد. تاکنون ۲ بار این موافقتنامه تجدید گردیده است در آخرین دور تجدید موافقتنامه مذکور ۵۰ کشور جهان عضویت داشتند.

جدول شماره (۳) شاخص عمده تولیدات نساجی نسبت به سال ۱۹۸۰

شرح	سال	۱۹۸۲	۱۹۸۳	۱۹۸۴	۱۹۸۵
تولید	۹۷/۴	۹۶/۸	۹۹/۰	۹۸/۳	
ظرفیت قابل استفاده	۹۸/۶	۹۸/۵	۹۹/۲	۹۹/۴	
قیمتهای عمده فروشی	۱۰۲/۵	۱۰۰/۲	۱۰۲/۱	۱۰۱/۰	
صادرات (میلیارد دلار)	۶/۲۴	۶/۶۱	۶/۷۵	۶/۲۶	
واردات (میلیارد دلار)	۲/۳۳	۲/۰۸	۲/۴۸	۲/۸۹	

کشورهای تازه صنعتی شده از جمله کره، تایوان، سنگاپور و هنگ کنگ بازار صنعت نساجی ژاپن را کاهش داده‌اند. افزایش ارزش این ژاپن موجب کاهش ارزش صادرات منسوجات به میزان ۷ درصد و الیاف به میزانی بیش از ۱۴ درصد در سال گذشته شده است. این مسئله بر بازار داخلی ژاپن نیز تأثیر گذاشته است بطوریکه پیش‌بینی میشود تقاضای بازار داخلی ژاپن برای منسوجات در سال جاری ۵ درصد و سطح صادرات ۷ درصد و حجم تولیدات منسوجات و البسه این کشور در نتیجه این امر ۷ درصد نسبت به سال گذشته کاهش یابد. طی سال گذشته سرمایه‌گذاری در بخش صنایع منسوجات علیرغم افزایش ۴۰ درصدی آن در سال ۸۴ کاهش یافت. طی چهار ماهه اول سال ۸۵ ارزش دلاری صادرات منسوجات کره جنوبی ۱۶/۴ درصد بیش از مدت

مشابه در سال ۸۵ بوده است. همچنین ارزش صادرات منسوجات تایوان در دوره مورد بحث ۱۹/۶ درصد افزایش یافته است.

در سال ۱۹۸۵ مقامات ژاپن و آمریکا مذاکراتی جهت انعقاد يك موافقتنامه جدید دوجانبه به منظور کنترل داوطلبانه منسوجات صادراتی ژاپن به آمریکا انجام دادند. در این مذاکرات مقامات دو کشور جهت تعیین سقف جدیدی به منظور صدور منسوجات ژاپنی به آمریکا و راههایی برای ممنوعیت بازاریابی منسوجات تولیدی در کشورهای جهان سوم در آمریکا و صادرات کالاهائی با برجسب / ساخت ژاپن / در آمریکا به بحث و تبادل نظر پرداختند.

بقیه از صفحه ۲۲

در سال ۸۶ برای اولین بار پس از ۷ سال واردات این کالا از لحاظ ارزش دلاری بر صادرات آن فزونی داشت و هزاران کارگر در این رشته بیکار شدند. صاحبان این صنعت نتیجتاً به ساختن الیاف پیشرفته‌ای مانند تارپولیستر، رو آوردند که کشورهای مزبور هنوز قادر بتولید آن نیستند. تورای بزرگترین شرکت نساجی ژاپن بزرگترین تولید کننده آلفا اینترفرون شده که در معالجه سرطان بکار میرود و ضمناً از تخصص خود در الیاف برای تولید مواد لازم جهت کلیه‌های مصنوعی استفاده میکند. مدیرکل بخش عملیات داروئی این شرکت میگوید هر چند دو سوم فروش تورای از منسوجات است اما قسمت عمده سود شرکت از بخش داروئی بدست می‌آید.

اکثریت مطلق اعضای شورای حکام که ترتیب انتخاب آنها در فصل هشتم اساسنامه مشخص گردیده است اتخاذ خواهد شد.

ز- عضویت صندوق

کلیه کشورهای عضو ملل متحد یا سازمانهای تخصصی آن و یا آژانس بین‌المللی انرژی اتمی صلاحیت عضویت در صندوق را خواهند داشت بعلاوه سازمانهای اقتصادی بین‌الدول که در زمینه فعالیتهای صندوق مشترك فعال میباشند میتوانند با تصویب اساسنامه به عضویت صندوق درآیند. سازمانهای اخیر از قبول تعهدات مالی معاف و فاقد حق رأی خواهند بود.

ح- مقر صندوق مشترك

مقر صندوق با تصویب اکثریت مطلق اعضای شورای حکام و در صورت امکان در اولین جلسه آن تعیین خواهد شد.

پاورقی

۱- ماده ۹ بند يك

۲- ماده ۹ بند يك (ب)- ماده ۱۴ بند الف (۱)

۳- ماده ۱۴ بند الف (۲) و (۳)

۴- اعضاء صندوق به دولتهائی اطلاق میگردد که موافقتنامه مربوط به اساسنامه صندوق را امضاء و تصویب خواهند کرد.

۵- ماده ۹ بند دو و سه

۶- ماده ۹ بندهای سه، چهار (الف، ب، ج) و پنج ماده ۱۲

۷- ماده ۱۳

۸- ماده ۱۴ بند (ب)

۹- ماده ۱۴ بند (ب) ماده ۱۷ بند (و)

۱۰- ماده ۱۴ بند (ج)

۱۱- ماده ۱۱ بند (۳)

۱۲- ماده ۱۷ بند (۱۲)

۱۳- ماده ۱۷ بندهای (و) (ز)

۱۴- ماده ۸- پیوست (و) اساسنامه

۱۵- مواد ۱۶ و ۱۷ و ۱۸

۱۶- ماده ۱۷ بند (ز) (۱۲)

۱۷- ماده ۱۶ بند (ز)